

૬. સાંભળો અને બોલો.

હળ ચલાવે. ખેડૂત હળ ચલાવે. ખેતર ખેડી અનાજ પકવે. ખેડૂત ખેતી કરે.	કાતર રાખે. કાંસકી રાખે. વાળંદ વાળ કાપે.
દરજી ઝભલું બનાવે. ખમીસ સીવે, બટન ટાંકે. દરજી સલવાર બનાવે.	એરણ પર ઘા કરે. લુહાર ખીલા ઘડે. લુહાર દાતરડું ઘડે. લુહાર કોદાળી ઘડે.
સહુનાં કામ સારાં. સહુનાં કામ મોટાં.	

૭. વાંચો અને લખો.

ઝાડ	ઘડિયાળ
હરણ	નળ
હુકમ	ઉતરડ
ઘર	ઉજાસ
ધુવડ	ઊન

ગોવાળ ગાય ચારે.

ખેડૂત ખેતર ખેડે.

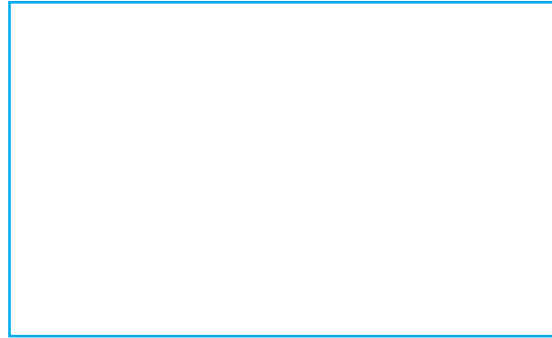
લુહાર દાતરડુ ઘડે.

વાણકર કાપડ વણે.

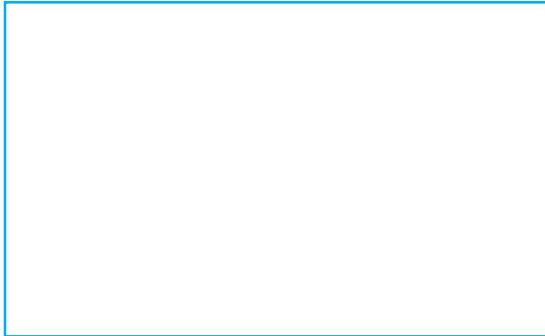
કડિયો મકાન ચણે.

૮. જોડકણાં સાંભળો, ગાઓ અને ચિત્ર શોધી ચોંટાડો.

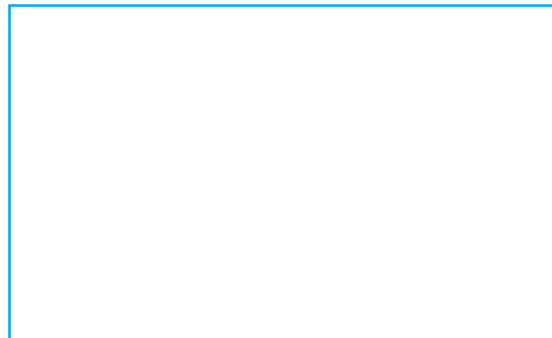
હળ ચલાવે, ખેતર ખેડે,
માટી ખાતર નાખે;
ઠંડી, ગરમી સહન કરીને,
ધરતી લીલી રાખે.

લાંબી લાકડી ખભે રાખી,
ગોવાળ ગાયો ચારે.
પેટ ભરીને ઘાસ ચરાવી,
સાંજે પાછો આવે.

છાતી ઉપર ભૂંગળી મૂકે,
ડોક્ટર તાવ માપે.
જીભ તપાસે, આંખ તપાસે,
પછી દવા આપે.

ભારે મોટો ઘણનો ઘા,
એરણ માથે પડતો.
લુહાર ટીપે ગરમ લોહું,
ખીલા સાંકળી ઘડતો.

સુથારભાઈ લાકડું લઈને,
કરવત વડે કાપે.
ટેબલ-ખુરશી કરવા માટે,
આડું-ઊભું માપે.

દરજી મારું શર્ટ સીવે ને,
ઉપર બટન ટાંકે.
બેન માટે ઘાઘરી સીવે,
ઉપર આભલાં રાખે.

કુંભારની લાકડીએ કેવો,
ચાકડો ફરતો જાય.
કૂંડી કૂંડી મટકાં સાથે,
દોણા-દોણી થાય.

કડિયો મોટો કારીગર ને
મકાન મોટા બાંધે.
ઈંટો ઉપર ઈંટો રાખી,
સિમેન્ટ વડે એ સાંધે.

શિક્ષકો માટે

- ચિત્ર પરથી વિદ્યાર્થીઓને વાર્તા સંભળાવો.
ભોલુ પપ્પા સાથે સ્કૂટર પર ફરવા નીકળ્યો.
રસ્તામાં ગોવાળ મળ્યો.
ભોલુ કહે, “પપ્પા, જુઓ, ગાયો ચરાવવાની કેવી મઝા !
હું તો ગોવાળ બનીશ.”
પપ્પા કહે, “હા ભાઈ”
આગળ જતાં લુહારને જોયો.
ભોલુ કહે, “પપ્પા આ કોણ ?”
પપ્પા કહે, ‘લુહાર’.
ભોલુ કહે, “હું તો લુહાર બનીશ. હથોડાથી લોટું ટીપવાની કેવી મઝા!”
(આગળ જતાં મળતા સુથાર, ડ્રાઈવર, કુંભાર, મોચી, વાળંદ, કડિયા, દરજી, ડોક્ટર, પાઈલોટ, ટ્રાફિક પોલીસ, શિક્ષક, કુગ્ગાવાળો વગેરે તમામ વ્યવસાયકારો વિશે આ રીતે વાર્તા આગળ વધારવી.)
ઘર પાસે એક કુગ્ગાવાળો ઊભો હતો. પપ્પાએ કુગ્ગો અપાવ્યો.
ભોલુ ખુશ થઈ બોલ્યો : “કુગ્ગા વેચવાની કેવી મઝા! હું તો કુગ્ગાવાળો બનીશ.”
ઘરે પહોંચતાં મમ્મીએ બૂમ પાડી, “બેટા ભોલુ. હાથ-પગ ધોઈને જમી લે. ખાઈશ નહિ તો મોટો કેમ કરતાં થઈશ ?”
ભોલુ ખુશ થઈ બોલ્યો, “પપ્પા ચાલો જમવા. હું તો જલદી-જલદી મોટો થઈશ!”
(૧) નમૂનાના પ્રશ્નો મુજબ પ્રશ્નોત્તરી કરી કુટુંબના અને મિત્રોના કુટુંબના વ્યવસાય વિશે પ્રશ્નોત્તરી આગળ વધારવી. દરેક વ્યવસાય સારા, સરખા અને મહત્વના છે તે જણાવો.
(૨) આપેલ ચિત્રમાં લખેલા મૂળાક્ષરોને ઓળખી નીચે આપેલ મૂળાક્ષર શોધાવી તેમાં પેન્સિલરંગો કે મીણીયા રંગ પૂરાવો. ચિત્રમાંથી ‘ઊ’ અને ‘ઉ’ની ઓળખ કરાવી નિશાની કરાવવી અથવા રંગ પૂરાવો.

- (૩) મૂળાક્ષર ઓળખની મેદાની રમત રમાડો. બાળક આગળના ખાનામાં કૂદતું જાય અને જે-તે ખાનાનો મૂળાક્ષર મોટેથી બોલતું જાય. ઠીકરીની રમત મુજબ પણ રમાડી શકાય.
- (૪) મૂળાક્ષર પર તીરની દિશામાં વિદ્યાર્થીઓને આંગળી ફેરવવા કહો.
- (૫) અનુલેખન કરાવો.
- (૬) આપેલાં વાક્યો મોટેથી વાંચીને સંભળાવવા અને વિદ્યાર્થીઓ પાસે બોલાવવા.
- (૭) આપેલ શબ્દો અને વાક્યોનું અનુલેખન કરાવો.
- (૮) અહીં આપેલાં જોડકણાં ગવડાવવાનાં છે. વિદ્યાર્થી સાંભળશે અને ઝીલગાન કરશે. તેમજ અહીં આપેલ જોડકણાં મુજબના ચિત્રો મેળવી વિદ્યાર્થીઓ પાસે ચોંટાડવા.

આ એકમમાં આપણે શીખ્યા :

ભાષા		પર્યાવરણ
ઝ, ડ, ઘ, ળ	હ્રસ્વ ‘ઉ’, દીર્ઘ ‘ઊ’	● વિવિધ વ્યવસાયનું મહત્ત્વ સ્વીકારે અને સન્માન કરે.

૯ : પોપટે ખાધી પાકી કેરી

એક હતો પોપટ. તેને બહુ ભૂખ લાગી.
તેણે આંબા પર કેરી જોઈ, પાકી-પાકી !
આંબા પર એક કાગડો રહે. પોપટને જોઈ કાગડાએ બૂમો પાડી.
આ આંબાનું ઝાડ મારું છે.
ભાગી જા, પોપટ ભાગી જા.

કા...કા...કા... કા...કા...કા...

કાગડાની કાગારોળથી પોપટ ગભરાયો.
પોપટ ઊડીને દૂર એક ઘર પાસે ગયો.
તેની નજર મોટા રંગબેરંગી ફુગ્ગા પર પડી.

પોપટ ફુગ્ગાને ચાંચમાં લઈ
આંબા નીચે બેઠો.
તેના મનમાં એક વિચાર આવ્યો.
પોપટે પછી ફુગ્ગામાં ચાંચ મારી.
'ફટાક' અવાજ થયો. એ અવાજથી
કાગડાભાઈ બી ગયા.
કા...કા...કા... કરતા કાગડાભાઈ
ઊડી ગયા.

આંબાના ઝાડ પર જઈને
પોપટભાઈએ કેરી ખાધી.
પાકી-પાકી, મીઠી-મીઠી.
પોપટભાઈને મજા પડી.
મજા પડી ભાઈ મજા પડી
કેરી ખાવાની મજા પડી.
વાહ રે પોપટભાઈ, વાહ વાહ !

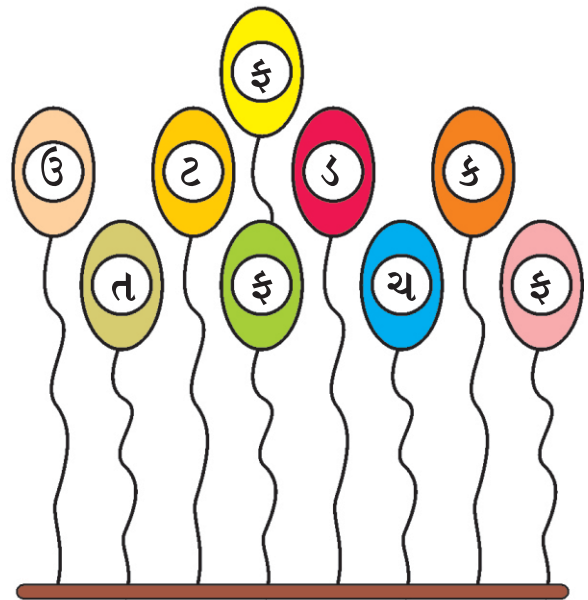
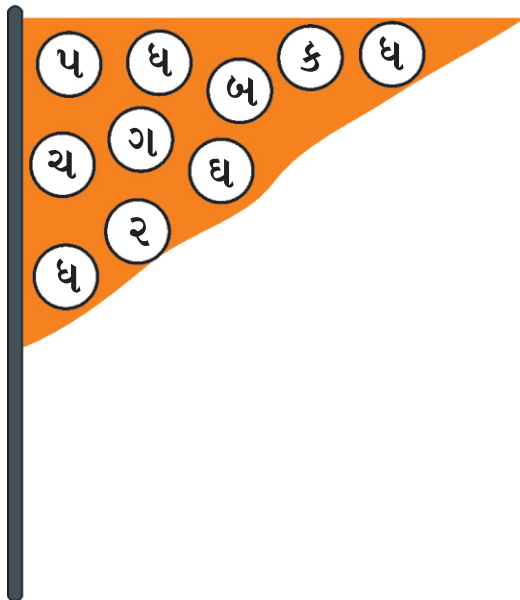
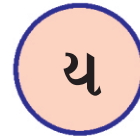
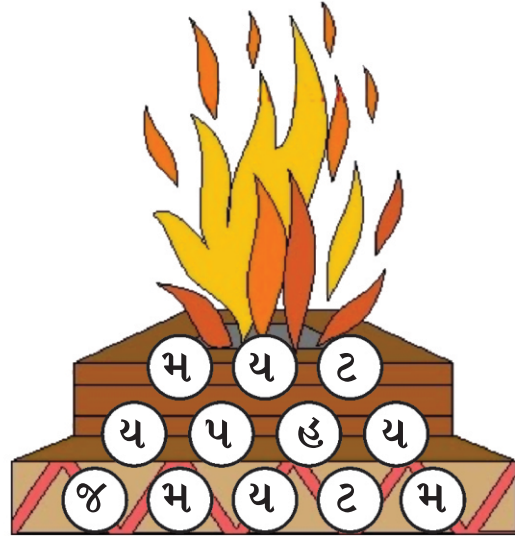
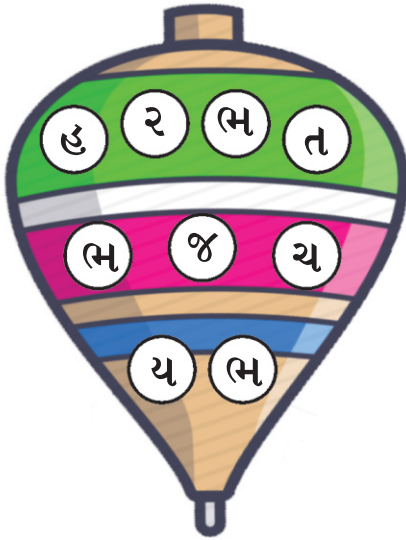
નવા શબ્દો

રંગબેરંગી ♦ કાગારોળ ♦ ફટાક

૧. જવાબ આપો.

- (૧) આંબા પર કોણ રહેતું હતું ?
- (૨) કાગડાએ કોને ભગાડ્યો ?
- (૩) કાગડો શાથી ઊડી ગયો ?

૨. ઓળખો અને રંગ પૂરો.

૩. રમત

“આવ રે કાગડા કઢી પીવા...”

૪. ગાઓ.

(૧) કલબલ કરતી કાબર આવી, આંગણે દાણા ખાય;
ઝઘડા-ઝઘડી ચાલે ત્યારે, માથું દુઃખી જાય.

(૨) ઊંચી ડોકે ઘૂઘૂ કરતું, રંગ ભૂખરો કાળો,
ચાંચમાં લાવે સાંઠીકડાં ને બાંધે એનો માળો.

(૩) કોયલ પેલી કૂ કૂ ગાય, ક્યાં જઈને છૂપાય ?
આંબાડાળે બેઠીબેઠી ગીતો મીઠાં ગાય !

(૪) સૌથી વહેલો ઊઠી જતો સૂરજનો છડીદાર !
બોલે ત્યારે માની લેજો પડી ગયું સવાર !

(૫) કાળાકાળા કાગડાભાઈ, કા...કા... કરી ગાતા !
ચોરેચૌટે ઊડતાફરતા, ઐહું-જૂહું ખાતા.

પ. સાંભળો અને બોલો.

ભણ	યાદ	ભીંત	ઘેસ
ધણ	નાદ	જીત	ફરાક
ધમણ	ફાનસ	ફીરકી	ઘરાક
જમણ	કાનસ	પારકી	ફુદરડી

ચોખા	કાળો	ઘોડો	મોતી	અરીસો
પાયો	પાટો	લખોટી	વારો	કોલસો

ભર - ભરો

ફર - ફરો

બળદ - બળદો

ખેતર - ખેતરો

ચણો - ચણા

કાંસકો - કાંસકા

કૂતરો - કૂતરા

કાચબો - કાચબા

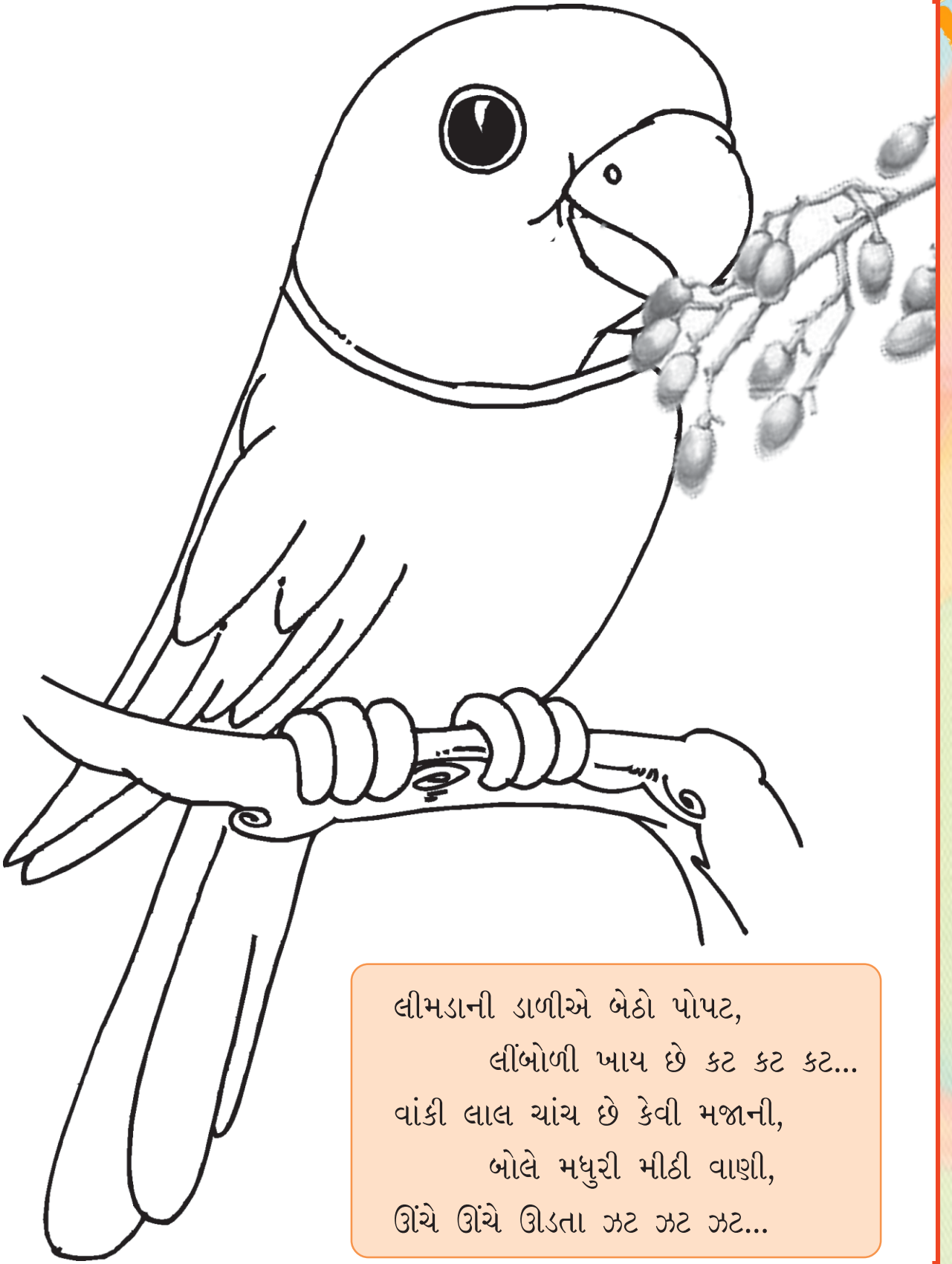
ઘોડો - ઘોડા

ચમચો - ચમચા

દડો - દડા

ફુવારો - ફુવારા

૬. રંગ પૂરો.

લીમડાની ડાળીએ બેઠો પોપટ,
લીંબોળી ખાય છે કટ કટ કટ...
વાંકી લાલ ચાંચ છે કેવી મજાની,
બોલે મધુરી મીઠી વાણી,
ઊંચે ઊંચે ઊડતા ઝટ ઝટ ઝટ...